

Izhaja vsak dan razen
nedelje in praznika ob
3. popoldan.

Posamezna številka stane
10 vinarjev.

MARIBORSKI DELAVEC

Neodvisen delavski list za mesto in okolico.

Po pošti stane mesečno
3 K 20 v

Uredništvo in upravni-
štvo: Schmidererjeva u-
lica št. 5.
Telefon 3/Vl.

Letnik 2.

Maribor, torek 21. januarja 1919.

Štev. 16.

Vandalizem.

Vandalizem imenujemo početje Vandalov, tistega divjega naroda, ki jo še pred Kristovim rojstvom postal znan po tem, ker je vsa mesta in vse kulturne zgradbe severne Afrike in drugih krajev popolnoma uničil.

In zdaj v 20. stoletju izomike imamo tudi v naših vrstah vandale, in sicer prav otroče neumne ljudi, ki mislijo, da bodo rešili domovino s tem, če razbijajo kipe, kakor Tegethoffovi ali oni cesarja Jožefa, daje s tem, da strejajo skozi okna kavarn in stanovanj, da snemajo table i. t. d. Da najprej povem: sram me je teh mojih rojakov, in sram naj jih bo do dna duše.

Res je, da preje Nemci sploh niso imeli prilike do vandalizma, ker kipov naših ljudi nismo smeli nikjer postaviti. A če so bili kje drugje Vandali, ali jih moramo posnemati? A zdaj maščevati se z vandalskimi dejanji, to je neumno, sramotno početje.

Nismo občutljivi, da bi smatrali vsako stvar tragično, a če nam danes kdo poreče, da smo Vandali si ne moremo tega utajiti. Brezdvoma si torej delamo s tem sramoto in si škodujemo ne samo v kulturni smeri, temveč tudi politično. Ne mislim, da bi se z Nemci morali bratiti, a gotovo je, da jim moramo pokazati, da znamo biti dostojni in strpni.

Ali pa je morda komu morda bolj všeč, da mu Nemec upravičeno reče: ti si nedostojen in nestopen barbar!

Prepričan sem, da je večina sorojakov mojih misli in da je samo to pa podivjanih ljudi, menda tudi vojakov takih, ki mislijo, da s tem delajo za domovino, za red, za kalerega jih je vojaška oblast pozvala in jih za to tudi plačuje, ne pa za to, da uganjajo in počenjajo stvari, kakor preteklo noč. Zvedeli smo, da je vse to početje celo organizirano in pod vodstvom takozvanih „inteligentnih“ mladčev. Sramota! In če jih je policija opozorila na red, so jo nagnali. In človek si niti ni življenja varen, ako svariš pred takim početjem.

Pomislmo torej, koliko si s tem škodujemo, dalje kakšno težko stališče ima potem naš mestni komisar, ki ne more več nositi odgovornosti proti tem divjim tolpam. Vojaško oblast pa pozivjemo, da naj z vso strogostjo nastopi proti vandalizmu, da ne bo minila ona glorijska, s katero so se orisovale vzorne razmere Maribora!

Preočita trojica.

Iz meščanskih krogov smo prejeli in priobčujemo: kako ponosni smemo biti, da imamo na čelu naše ogrožene obmejne trdnjave odloč-

nega, delavnega, skrbnega, tudi pri nasprotnikih spoštovanega ali vsaj uvaževanega moža, kot je naš general Majster. To nas eden še le uvidi, če pride v Ljubljano, kjer je še danes vse narobe, zlasti pa kar se tiče razuzdanosti vojaštva. Tam, kjer je bilo ob času žalostnega razsula avstrijske armade, vsega v izobilju, je danes morda slabše, kot je bilo sredi najhujše vojne dobe. Skoro bi rekel, s »cukrčki« morajo vabiti našo nežno mladino iz šol; še to malo, kar je nam vojska zdravega pustila, pošiljajo v očitno pogubo. Nasprotno pa je po ulicah in gostilnah polno zrelega vojaštva, ki čas, denar in zdravje ter ugled zapravlja, kot bi bilo vse ponorelo. In kar se godi zunaj po kranjskih vaseh, o tem sploh boljše, da molčimo. Vsaj tudi po naših vaseh ni mnogo boljše. Ali za naše vojaške potrebe — tako vsaj zatrjujejo — imamo dovolj človeškega materiala.

Red v Mariboru — četudi od strani vojaštva ni vedno preveč vzoren — je vsaj v splošnem tak, da smemo biti nanj ponosni, že zato, ker ga vzdržujemo sami. Če se spominjamo nazaj na začetek tega preobrata, moramo priznati, da je to neplačljiva zasluga zopet le našega prvega jugoslovanskega, tudi sicer idealno navdušenega generala Majstra, ki je današnjo stavbo reda takorekoč iz nič vstvoril. In ravno zato, ker tega ne le po rasti, temveč tudi po vidnih dejanjih naravnost velikega moža tako visoko spoštujemo, smo v skrbeh, če je pot, na katero ga njegova stalna okolica zavaja, tudi prava za bodoči končni uspeh njegovega tako krasno začetega velikega dela. Nam, ki stojimo daleč proč od vsega tega sijaja okoli našega generala, se hoče zdeti, da je to, kar imenujemo »bližnja okolica« velikih mož, tudi za naše politične razmere nekoliko preveč enostransko postalo. Zgodovina res velikih mož uči, da so prejenjali biti veliki, v onem trenotku, ko so se pri važnih odločitvah naslanjali samo na eno stranko. Da ne gremo predaleč po izgledu. V sobotni izdaji ljubljanske »Jugoslavije« čitamo sledeče poročilo: »Ljudski tabor v Lučanah. V Lučanah, ob naši skrajni severni meji, se bo vršil v nedeljo, dne 19. t. m. velik ljudski tabor, na katerem bodo govorili gen. Majster, dr. Holnjec in urednik Žebot.« Ko smo to čitali, smo se nehote vprašali: ali ni baš ta trojica namenjena govoriti na velikem ljudskem taboru na zadnji naši trdnjavi, nekoliko preočita? Preočita, posebno, če se uvažuje, da to poročilo izgleda nekako kot uradno obvestilo. In preočita, ker se v spremstvu generala nahajata dva znana pristaša in politika samo ene stranke. Zakaj se v tem spremstvu ne nahajajo tudi zastopniki drugih strank? Vsaj verujemo, da se tu ne gre za kak strankarsko političen shod, marveč za kaj višjega, da, za nekaj

kar je za nas najvišjega pomena, za oznanjenje narodnega evangelija našim ogroženim sobratom na skrajni naši meji. Ali uprav zato je tako odbrana trojica preočito preenostransko vsaj oficijozno bila proglašena za ta tabor. Res je, da je vojna zaglušila preje preglasni strankarski boj med nami, toda kdo hoče trditi, da če je gladina morja mirna, da za to že ni več morja pod njjo? Tudi pri nas obstoje še stranke, morda celo še pomnožene. Če se to danes še ne občuti na površju, je to le dokaz, da se ostale stranke skupnemu višjemu narodnemu cilju na ljubo, ne vsiljujejo v ospredje, najmanj tam, kjer bi se morale najprej opaziti. Ali znamenj različnih govorov za javno razširjeno mnenje, da se zunaj glavne trdnjave sicer najmočnejša, v mestu samem pa najšibkejša stranka preko tega skupnega idealnega cilja po spretni začetni taktiki gradi tudi pot do političnih uspehov. Ta znamenja so danes že tako očita, da jih berete v vsaki številki vseh v Cirilovi tiskarni izhajajočih listov,

Političen pregled.

Naša severna meja. Ljubljanski korespondenčni urad javlja: Na Koroškem in Štajerskem nič novega. Položaj je neizpremenjen.

Pogajanja v Gradcu. Uradno poroča dunajski korespondenčni urad: Ker pogajanja z Nemci in Jugoslovani na Koroškem niso imela uspeha, se je sklenilo obojestransko, da določi ameriška misija začasno mejo. Polkovnik Miles se je zahvalil za to zaupanje, ki je ne sprejma za svojo osebo, ampak za ameriško državo, katero zastopa, ter je izjavil, da se bo z vestnim in nepristranskim izvrševanjem svojega posla izkazal tega zaupanja vreden.

Poljaki zahtevajo del kolonij. Krakov, 18. t. m. »Goniec krakowski« zahteva za poljsko državo en del nemške vzhodne Afrike in Kameruna, v meri 100.000 km² z obalo in vsaj 1 pristanom.

V Berlinu je bilo ob zadnjem špartakovskem puču doslej naštetih mrtvih 140.

Wilson o zvezi narodov. Paris, 17. t. m. Wilson je po kablju sporočil v Ameriko, da je sedaj mnogo upanja, da se doseže zveza narodov.

Mariborske novice.

Urednika iščemo za naš list, ki se bode razširil. Zglasiti se je pri trg. V. Weix-lu.

Odborova seja jugosl. soc. dem. stranke se vrši v sredo 22. t. m. ob ½7. uri zvečer v Nar. Domu, klubova soba. Pridejo naj tudi vsi zaupniki!

Amerikanska misija v Mariboru. Prispele so v Maribor ameriški oberstlajtnant Miles, zastopnik Coolidge-jeve komisije, ki ima sestaviti na podlagi lastnega opazovanja poročilo o narodnostih razmerah in mejah naše države. Vodili so ga general Maister, g. podpolkovnik Ankert in kot tolmač gg. dr. Rapoc in od graške komisije dr. Kaan, dr. Kamnikar in dr. Beran. Amerikanci so se osebno informirali pri prebivalstvu o sedanjih razmerah in tudi Nemci so radi izjavili, da je doslej vladal največji red in mir. Komisija se je tudi izjavila, da je dobila najboljši utis o slovenski upravi. Zastopstvo mesta in sicer nemško kakor slovensko bo dalo amerikanskemu emisarju memorandum o občni želji prebivalstva glede bodoče narodne pripadnosti, o narodnem značaju okolice, dalje približno razmerje narodnosti in o dosedanjem razmerju med Slovenci in Nemci. Memorandum se predloži mirovni konferenci v Parizu. Bili pa so že v Cmureku, in Radgoni. V sredo se odpelje ameriški zastopnik v družbi slovenskih in nemških zastopnikov na Korosko da tam spozna vsa sporna vprašanja. Oberstlajtnant Miles se odpelje nato tudi na italijansko-slovensko mejo, da tudi tam preišče razmere.

Razpuščena občinska zastopništva na Štajerskem. Poverjenišvo za notranje zadeve je raspustilo nastopna občinska zastopništva ter postavilo za vodstvo občinskih poslov gerente, in sicer: v Bohovi (gerent Franc Frangež, posestnik ravnotam), v Cirknici (Franc Lilek, posestnik r.), v Činžatu (Andrej Hauptmann, posestnik r.), v Črešnjavcu (Simon Pušnik, veleposestnik r.), v Jelovcu (Franc Hiter, posestnik r.), v Kamnici (Ivan Čepe, učitelj in posestnik r.), v Kaniži (Jožef Muršec, posestnik r.), v Laitersbergu (Andrej Janžekovič, posestnik r.), v Oselju (Martin Kresnik, posestnik r.), v Podbrežju (Jožef Köck, posestnik r.), v Polhorju (Karel Visočnik, posestnik r.), v Radovanju (Matevž Potočnik, posestnik r.), v Rančah (Ivan Grahornik, posestnik r.), v Razvanju (Franc Rečnik, posestnik r.), v Rogozi (Franc Malajner, posestnik r.), v Slatnikem dolu (Jožef Šerbinek, posestnik na Placu), v Slemenu (Blaž Urbas, veleposestnik r.), v Smerčnem (Janez Ačko, posestnik r.), v Spodnjem Jakobskem dolu (Friderik Zinauer, učitelj in posestnik r.), v Studencih (Srečko Vokač, posestnik r.), pri Sv. Lenartu v Slovenskih gorah (Radoslav Kopic, nadučitelj r.), pri Sv. Lorencu nad Mariborom (Alfonz Pernat, veleposestnik r.), pri Sv. Marjeti na Pesnici (Mirko Vandi, učitelj in posestnik r.), na Teznu (Štefan Gselman, posestnik r.), v Zgornji Sv. Kungoti (Martin Volavšek, posestnik v Murski grabi) in v Gorenji Veličini (Franc Vogrin, posestnik r.).

Postni dnevi v Mariboru. Preteklo je še več ko teden dni, ko nismo več pri mesarjih dobili govejega, niti drugega mesa. Da ni govejega, bog pomagaj, a da bi vsaj bilo drugega mesa. A glej, v Ljubljani: Kakor tabaka, dobiš mesa, kolikor hočeš in kadar hočeš. Jugoslavija je pač na enkrat še zelo pristranska mati svojim otrokom. Enemu preveč, drugemu skoro nič.

Zakaj se žigosajo bankovci? Na vprašanje, zakaj se žigosajo avstro-ogrske bankovci, priobčujemo srbski list to-le pojasnilo: Bankovci se žigosajo edino radi tega, ker smatra naša država te krone, glede katerih Avstro-Ogrska ni

bila upravičena, da jim daje prisiljen kurz, kot nekeke rekvizijske nakaznice nemške in avstro-ogrske države. Z ozirom na to bo naša država na mirovnem kongresu zahtevala, da ji neprijateljske države izplačajo te krone po kurzu, po katerem so jih spravljale v promet v Srbiji, t. j. po 2 dinara za vsako krono. Radi tega je bilo potreba, da se ti bankovci odvojijo od ostalih. Nežigosane krone zadene ista usoda, kakor ostale krone v Avstro-Ogrski.

Predcenzura spet uvedena. O zlata svoboda kako smo te bili veseli! In hoteli smo biti pametni in lepo mirno pisati. Pa smo mislili, da so z nami zadovoljni, da jim nič ne delamo težav in nevarnosti. A glej strelo z jasne glave: bogzna koga naj bi bila zadela. Zdaj smo tudi mi zadeli! Res je, da je demokratizem tak, da zahteva enake pravice za vse, a žal, tu ne gre za pravico, tem več za stari avstrijski sistem, da so ljudem zavezavali jazike, dokler se niso oglasile skale, ki so to baroko podrele. O, pozdravljena, ti ljuba predcenzura!

Vožnja po južni železnici. Včeraj zj. ob 5. uri sem se pripeljal iz Ljubljane, na pol živ. Na pol sem namreč zmrznil in sem se le še rešil s tem, da sem vstal in se zgibal, da se ogrejem. Opozarjamo železniško vodstvo, da naj napravi tu red. Niti v prvih vozovih za strojem ni bilo ni ake gorkote. Treba torej popraviti cevi, kar gotovo ne bo težko.

Potovanje preko nemško-štajerske meje je z današnjim podvrženo poostreni kontroli. Vsakdo bodisi vojak ali civilist, mora pred odpotovanjem imeti od »Volkswehr-Kommando« v Gradcu izrecno dovoljenje za prehod meje, določen na gotov dan, na bivanje v golem času, in se mora seveda zavezati, da ne bo špijoniral. Tako energično postopajo Nemci proti nam. In mi? O mi smo kavalirji! K nam sme priti vsakdo brez zadržke od koder hoče in dela med nami kar hoče. Mi se moramo

celo vklanяти in pr. oficirjem nam tuje, sovražne nemške države in če se proti temu suženjstvu upira naš notranji ponos, tedaj imajo ti nemški špijoni v oficirskih uniformah pravico, se o nas pritožiti in kakor rečeno, mi se jim moramo vklanяти. Nesreča za vse narode v vseh časih je bila, da so imeli ravno največji možne svoje gotove konjičke, na katerih so trdovratno jahali v pogubo. Posebej nesreča za nas Jugoslovane pa je bila in je tudi preko vseh britkih izkušenj še ostala, da smo vselej takrat premehki, ko bi morali biti trdi.

Delaystvo JDS in stranka JDS. Da sta to dve različni stvari, razvidimo iz sklepa ljubljanskega občinskega sveta, ki je mesto nemških odloženih mandatov hotel dati 3 soc. demokratom, enega delavcem JDS t. j. jugoslovanske demokratske stranke in enega stranki (!) JDS. Človek bi sedaj mislil, torej je stranka JDS nekaj drugega kakor pa delavstvo JDS. Vidi se, da hočejo tudi delavci, ki so prišli JDS nekako lastno stranko, a pod navedenimi pogoji so pa še vedno čisto včiten privesek JDS stranke. To označevanje se nam torej vidi neutemeljeno, ali pa znači strankarstvo v eni sami stranki.

Glavna pošta I. v Mariboru ima sicer prav dobrega predstojnika, vendar pa si mi tega predstavim čisto drugačnega: V Mariboru treba je v prvem oziru predstojnika pošte, ki je mož na svojem mestu, odločen in energičen ter pozna vse razmere do pičice na tački. Imamo ja v Mariboru tudi starejše poštne uradnike, ki so vedno zahajali v slov. družbe (kjer pa sedajnega nismo ali pa le redko kedaj vidi) in poznajo vse razmere na pošti kakor na zunaj popolnoma na tanko, in take ljude se je pri imenovanju preziralo. Sicer našemu poštному predstojniku nočemo kaj oporekati, ampak mož

more biti na svojem mestu, to je splošna zahteva in želja našega demokratičnega ljudstva.

Osemurnik na železnicah. Z 20. t. m. se upelje začasno za vse delavske kategorije pri železnicah burni delavnik. Narodna vlada pozivlje upravo državne in južne železnice, da se glede delavne dobe pri vseh ostalih kategorijah uslužbenstva medsebojno posvetujeta in varujoč prometne in upravne železniške interese našega ozemlja pripravita dogovorno z zaupniki uslužbenstva primerne predloge.

400 vagonov ameriške moke je te dni dospelo v Kotor. Minister za prehrano Jovanović je odredil, da se teh 400 vagonov moke prepusti Sloveniji.

Orožje. Že večkrat se je omenilo v našem listu, da je po deželi še mnogo orožja med ljudstvom. Posebno pa je v tem oziru največ vpažati orožja v Ptujski okolici. Če človek tamkaj ponoči kam gre niti varen ni svojega življenja. Puškini in revolverski streli enemu kar švigajo mimo ušes. Tako se v tej okolici klati tudi še mnogo bivših vojakov in bi zato kazalo, po orožništvu te kraje strogo preiskati, orožje pobrati in fante ki bi mogli še naši Jugoslaviji služiti pa prignati z vso strogostjo v kasarno.

Špekulacija s žigosanimi bankovci. Ponovno opozarjamo na to, naj ljudstvo ne prodaja žigosanih bankovcev, ker nežigosanih, ki bi jih dobil za to, ne bo zlahka v večji meri porabilo za nakupovanje. Razventega ne smemo podpirati špekulativno iz tujine, ki hoče z žigosanim našim denarjem špekulirati, da bi ob izdaji novih bankovcev zaslužili na škodo onih, katerim bodo ostali nežigosani bankovci!

Draginja droži (kvasa). Dandanes se je ta prepotrebna reč tako podražila, da dobiš za eno krono komaj toliko kakor prejšnje čase za 10 vin. Upamo, da bode tudi tukaj aprovižacija kaj ukrenila glede cene.

Komisije za žigovanje bankovcev. Ker ne bo več treba toliko komisij za žigovanje, ostanejo le še 2—4 odprte n. pr. ona v krčevins i šoli za krčevino in Lajtersper, v slovenski gimnaziji, ena za Št. Peter in mestne okraje, v Pobrežju za Studence in Pobrežje. Ne zanašajte se na zadnje dni! Natančnejša pojasnila sledijo.

Več vagonov sladkorja, o kojem smo prinesli v petek notico, da se je našlo pri trgovcu Majer, Hartinger in Tischler, smo danes prejeli dopis od občinskega prehranjevalnega urada, da ta članek ne ugovarja resnici, ampak je to le navadna govorica. K temu poročamo, da smo prvotno notico sprejeli od tukajšne policije in ta do sedaj ta članek ni prekalala.

Ovčje meso se bode oddajalo v sredo, dne 22. t. m. pri mesarju Kirbišu v Vetrinjski ulici št. 7. kilogram stane 14 k.

Poštena ženska za vsako delo pri dobri košti in dobrem plačilu se išče pri Štumberger, krojač, Melska cesta 1. 3—3

Sukanec (cvirn) tanjšje številke za šivalni stroj, črni in beli, je v večji množini na razpolago v trgovini Vilko Weixl, Glavni trg 22.

Juraj Gredlič, brivec v Tegetholliovi cesti 22 se priporoča jugoslovanskemu občinstvu.

Prva jugoslovanska veletrgovina papirja in galanterije

Vilko Weixl
Maribor, glavni trg 22

priporoča vsakovrstne razglednice, papir, knjige s povesti za mladino in odrasle, knjige z podobanci, albume, igrače i. t. d.